

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

Duodecim certamina Herculis. Emblema CXXXIIX.

[urn:nbn:de:bsz:31-127360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127360)

Duodecim certamina Herculis.

Ἀλληγορικῶς .

EMBLEMA CXXXIIX.

ROBORIS inuicti superat facundia laudes .
 Dicta Sophistarum , laqueosq; resoluit inanes .
 Non furor , aut rabies virtute potentior vlla est .
 Continuum ob cursum sapienti opulentia cedit .
 Spernit auaritiam , nec rapto , aut fauore gaudet .
 Vincit faemineos spoliatq; insignibus astus ,
 Expurgat sordes , & cultum memibus addit .
 Illicitos odit coitus , abigitq; nocentes .
 Barbaries feritasq; dat impia denique pœnam .
 Vnius virtus collectos dissipat hostes .
 Inuehit in patriam externis bona plurima ab oris .
 Docta per ora virum volat , & non interit vnquam .

COM-

COMMENTARI I.

I. HERCVLES clava sua armatus ait, exuuijs leonis tectus, cetera nudus: circa quem duodecim ipsius labores v-
cunque exprimuntur: nimirum pugna- cum leone; hydra; apro; ceruo; Symphali-
dibus; Amazonibus; in Augia stabulo; cū tauro; equis; Geryone; pro malis Hesperidum; cum cerbero: & tandem supremo loco exprimitur ipsius rogas, in quem se coniecerat comburendum.

II. Multi Hercules.

HERCVLES Iouis ex Alcmena filius, ob fortitudinem & gloriam creditus est inter Deos esse relictus. Fuisse autem tres Hercules scribit Diodorus. Alii sex autumant, ut testatur Cicero 3. de Natura Deor. Primus, qui certavit cum Apolline de tripode. Alter Nilo natus Ægyptius, quem aiunt Phygias literas contempnissse. Tertius est ex Idæis indigenis, cui inierias offerunt. Quartus Iouis est & Astæie, Latoniae sororis, quem Tyrii maximè colunt, cuius Carthaginem filiam ferunt. Quintus in India, qui Belus dicitur. Sextus Thebanus, ex Alcmena & Ioue tertio genitus, cui aliorum gesta assignant. Herodorus scribit Herculem vnum esse ex duodecim Dijs Ægyptiorum, Græcosq; ab Ægyptijs hoc nomen mutatos si 10 Amphitryonis indidisse. Varro quadraginta tres Hercules nominat: veruntamen omnes, qui robore præstiterunt, hoc nomine ab Hercule Alcmenæ filio appellatos fuisse affirmat; Hunc enim potissimum celebrat ob varia certamina, virtutemq; bellicam: cuius duodecim labores præcipuos (longè enim plures persequitur Diodorus rerum Antiquarum lib. 4.) complectuntur, alij, quos hic sequitur Aleiatus, quanti ad laborum numerum pertinet, quid per vnumquemque laborem sit intelligendum allegoricos enarrans: eum nempe vi eloquentiæ robustos quosque & viribus præditos superasse: Sophistas retulisse Logica, facultatis beneficio: virtute furorem coercuisse: continuis laboribus opes comparasse: avaritiam aspernatam esse: libidinem muliebrem repressisse: cultum animis adieciisse: nocentes abegisse: de barbaro homine supplicium sumpsisse: sua vius virtute hostes in vnum coeuntes, disciisse: multas secū opes è locis exteris in patriam reportasse: famam nominis nunquam intermixturā

Allegoria laborum Hercules.

rebus præclare gestis mericum esse. Quæ singula latius in progressu prosequemur, si paus aliquid de laboribus Herculis dixerimus. In Collectaneis Epigrammatum Græcorum hoc habetur hexastichon Byzantij Philippi:

ἄλεσα τὸν νεκρῆς θῆρ' ἀπλετον. ἄλεσα δ' ὕδρην,
καὶ τοῦρρον, κάπρου δ' ἀμπετιναζῶ
ζῶν. ἔλκυσα εἰς πᾶλας διομήδεος εἶλον.
χρυσῶν μῆλα κλάσας, γηρυόνην ἔλαβον.
ἀυγίαν ἰδάνη, κεμᾶς ἠ' φύγεν, ἔκταρον ἄρρις.
κέρβερον νηαρῶμιν, ἀσπὸς ἀλυμπον ἔχω.

Duodecim labores Hercules.

Peremi Nemeæ feram terribilem, peremi & Hydram,
Et taurum, apri circumcussi maxillam.
Singulam detraxi, pullos equinos Diomedis sustuli.
Aurea mala postquam fregi, Geryonē cepi:

Augiam noui [si. repugnau] cerua non effugit: interfeci aues [Symphalidas] Cerberum extraxi, ipse Olympū habeo.
Extiaxi Nemees monstrum, Lornamq; peremi,

Et taurum, cecidit dilaceratus apri.
Balibe'n arripui, Diomedis equisq; cecidi,
Geryonem stravi, pomaz; sulua tuli.
Augia noui, capta est cerua, atq; volucres,
Cerberus abducius, laus in astra se. or.
Vel si magis placet ista versio:
Dextra feram Nemeæ potij; mea, perdidit hydram,

Et taurum, malas inde cecidit apri.
Balibeus est captus, sūt aurea mala relata,
Geryonisq; bones, & Diomedis equi.
Augias me non fugit, non cerua, volucres,
Cerberus educatus; nunc sed Olympus hab.
Herculis labores nonnullos ita breuiter
conseripsit Quintus Smyrneus:

πρῶτα μὲν, ἐν Νεμῆϊ βριαρον κατ' ἵππεσσιν ἔκταρον.
Δεύτερον, ἐν λίρην πολυαῦχρον ἄλεσεν κύλις.
τὸ τρίτον αὖτ' ἐπὶ τοῖς ἱερμάνθιοις ἔκταρον κα' ἄρρον.
χρυσὸ κεραυ δ' ἔλαρον μετὰ ταῦτ' ἠγρο κατ' ἵππαρον.

Smyrnaei carmen, de laboribus Hercules.

pp. π.μ.

αἰμῶνον δ' ὄνιδας συμφαλίδας ἰξέ-
 δίαξεν.
 ἔκτον δ' ἀμαζονίδος κόμισσε ζωστῆρα
 φαινόν.
 ἔβδμον αὐγεία πολλὴν κόπρον ἰξέκα-
 θηρεν,
 ὄγδον, ἐκ κρήτης δὲ πυρίανθον ἤλασε
 ταῦρον.
 εἴνατον ἰαθρήνης Διομήδεος ἤγαγεν ἰπ-
 πους.
 ἡμερόν τε θάκατον βόας ἤγαγεν ἰξί-
 θείης.
 κέρβερον ἑνδέκατον κύν' ἀνήγαγεν ἰξί-
 σίδαο.
 δωδέκατον δ' ἰκίμισεν ἐς ἑλλάδα χού-
 σεα μῆλα.

Qua carmina Latinè pronounciata habentur sic in Appendicibus Virgilij, licet vndecimi & duodecimi sit inuersus ordo.
 Prima Cleonai tolerata arumna leonis.
 Proxima lernaam ferro & face contudit hydram.

Mox Erymantham viã tertia percussit apru.
 Acripedis quarto tulit aurea cornua cervi.
 Strymhalidas pepulit volucres discrimine quinto.

Threiciam sexto spoliavit Amazona baltheo.

Septima in Augia stabulis impensa laboris.
 Oëana expulso numeratur adorea tauro.
 In Diomedais victoria nona quadrigis.

Geryone extincto decimam dat Iberia palmam.

Vndecimum mala Hesperidum distrahit triumphum.

Cerberus extremi suprema est meta laboris.
 At Q Smyrnaus decimumtertium addidit laborem hoc pacto:

τὸ τρισηδέκατον, τοῖον λυγρόν ἔγεν
 ἀέθλον, (ραῖς.

μυνοῦχὲ πεντήκοντα ἔννεμιζατο κύν-
 ναα

Quinquaginta simul stravit nocte pul-las.

Apollinaris Carm. 9. etiam plures tangit, licet vñatè duodecim numerentur, sic enim vult:

- Non hic Hercules excolat labores,
- Cui su, cerua, leo, gigas, Amazon,
- Hesper, tauros, Erga, aues, Lycus, fur,
- Nessus, Libs, inga, roma, virgo, serpens,
- Oeta, Thoraes equi, bones Ibera,
- Lula nior, stnuis, sapis transformis

Portatusq; polus polus dederunt.
 Non possum transuolare Martialis carmè de Herculis laboribus, lib. 9. Epigram. au- dem.
 Martialis de hys dem.

Si cupis Alcida cognoscere facta prioris,
 Disce: Libyn domuit, aurea pomatulis,
 Peltatâ Scythico discinxit Amazona nodo,
 Addidit Arcadio terga leonis apro.
 Acripedè fluis ceruû, Strymhalidas vndis
 Abstulit, à Stygia cum cane venit aqua.
 Faciãdam vetuit reparari mortibus hydrâ,
 Hesperias Tusco lauit in amne boues.
 Labores Herculis decantat etiam Homerus lib. 11. Odys. & Q Calaber latè lib. 6. de relictis ab Homero Cicer. 2. Tusc. Di-
 odorus Siculus lib. 4. c. 3. Silius Italicus lib. 3. Martialis lib. 5. Epigr. 66. Ouid. 9. Me-
 tamorph. Perottus latissimè. Lilius Gregor. libellum de Hercule composuit. Testatur Sanctius de suo Pylade, Io. Mallara Hispalensi, cum tam ingeniosè in duodecim cantus labores Herculis digessisset, id-
 que Hispana lingua, vt nihil ibi deesse cre-
 das, quod ad eruditionem & leporem spec-
 taret. Vide quoque Natalem Comitè My-
 thol. lib. 7. cap. 1. & alios plurimos.

ROBORIS innuicij quod non posse vinci videbatur. Allegoria est huius.

Prima Cleonai tolerata arumna leonis.
 Primum Herculis certamen fuit cum leone Nemæo inter Cleonas & Phliumtem, erat leonis illius pellis nullo ferro penetra-
 bilis, sicut Iuno instituerat, quæ odio im-
 placabili Herculem persequeretur. In hunc
 Hercules multas sagittas frustra coniecit,
 neq; omnino læsit; quare exhausta phare-
 tra cum claua feram insecutus est, quæ cū
 in speluncam biforem aufugisset, alterum
 ostium occlusit, deinde brachijs circa col-
 lum coniectis eò vsq; astrictam tenuit, do-
 nec suffocauit; quam supra humeros sum-
 ptam Mycenæ asportauit, eiusq; pellem
 inuulnerabilem detractam in posterum
 pro seuto gestauit. Fuerunt autem tres leo-
 nes ab Hercule interfecti, Heliconius, Icf-
 bius, Nemeæus. Quo intelligi datur, facun-
 diam corporis viribus esse præstantiorem.

Non enim viribus, aut velocitate, aut cele-
 ritate corporum res magnæ geruntur, sed
 consilio, ratione, prudentia, eloquẽtia. Nec
 vetò aliquid magni momenti vires obire
 possunt aut suscipere, nisi consilium, & in-
 genij dexteritas antecesserit. Sunt qui al-
 ter leonis Nemeæi ex dea interpretentur.
 Memo-

In Re-
 man.

Primus
 Labor
 Herculis
 leonis Ne-
 meæi cõ-
 des.

Eius alle-
 goria.

Leo Ne-
meus.

Memoriae prodidit Chrysermus lib. 2. re-
rum Peloponensium. In unone supplicium de
Hercule fumere volentem, Lunam in au-
xiliu acciuisse, carminibus magicis vsam,
quae cistam spuma impleuit, ex qua natus
est hic leo. Hunc Iris in gremio stringens
in montem Opheltam deportauit, à quo
eadē die Apysamptus pastor fuit dilaniat-
us, vt ait Demodocus in rebus Heraclae.
Anaxagoras fabulatus est, in Luna fuisse la-
tam quādam regionem, è qua hic leo Ne-
meus deciderit; quid mirum, cum idem
Solem etiam nō minus stultē malsam ferri
igniti appellaret: est enim non ignobilis
stulticiae gradus, vel si nescias quid dicas,
ramen velle de rebus propositis hāc vel il-
lam partem stabilire, Hunc ergo leonem
inermis Hercules interfecit, vt ait Pisan-
der: hoc est iram cohibuit ac repressit, quae
in fortium virorum animis maximē regnat.

Distā Sophistarum] Sic ille:

2. Hydra Proximo lernaam ferro & face contudis
Lernaam hydram.

Secundus Herculis labor est, quo hydram
belluam septem capitum (Zenodorus no-
uem, Heraclides Ponticus quinquaginta
capita illi fuisse tradiderunt) in Lerna pa-
lude omnia vastantem, pugna perdifficili
vicit, & ferro facibusq; oppressit. Quo ar-
guitur, virum sapientem & facundum,
multiplices Sophistarum argutias, & elen-
chos veritatis specie adumbratos, ingenij
viribus retundere, Hydre vno capite refe-
cto septem alia repullulabant: quod notat
artis sophisticæ captionem. Si enim agas
cum Sophista, vno argumento reprehē-
so, multa alia tibi opponet, teq; (si diligē-
ter caueris) ad absurdum, vel ἀδύνατον
adiget. Certamen hoc ad alios vsus cōuert-
unt alij, vt ad diluuium, ad vitia. Qua de
re proverbium est, Lerna malorum &, Hy-
drām fecas. Socrates apud Platonem in Eu-
thydemo fatetur se multo imbecillio-
rem Hercule, qui pugnare simul non potuit ad
uersus Hydram sophisticam, cui propter
vnam sapiēciam pro vno sermonis capite
amputato multa repullulabant. Vide pro-
uerbium, Hercules aduersus suos. Adhuc
Pierium lib 16. euolue. Chiliadum autor
putauit hydram inuidiae referre symbo-
lum, Horatij deceptus testimonio, cum ni-
hil minus illic inēdat Horatius. Vide ada-
gium, Herculei labores, Obiter noto, So-

phistas olim dictos fuisse Philosophos & Sophista
sapientiaē professores, deinde verò Rhetor-
es, postremo abijt nomen in inuidiam, vt
Sophista dicerentur, qui fictam quandam
sapientiaē speciem iactarent. Vide Celiū
Rhodigin. lib. 19. cap. 17.

Laqueos] Paralogsimos & captiones, va-
nas illas quidem, & ad ostentationem seu
fallaciam comparatas. Laquei, pro quacū-
que re, qua homo capi aut irretiri potest,
frequentissimē sumuntur.

Non furor, aut rabies] Exponit hoc:

Mox Erymāthcum vis tertia percussit aprū.

Tertio certamine aprū terribilem in Ery-
mantho monte Arcadiae omnia vastantem
cepit, & ad Eutytheum viuum perduxit.
Quod innuit, virtutem furor & rabiei nō
cedere, imò longē antecellere. Impetus e-
nim & furor per aprum iudicatur, vt docet
Pierius Hieroglyph. 9.

Virtute] ἀδύνατος, est enim propria viri
virtus.

Potentior] valentior, firmior.

Continuum ob cursum] Sic Poeta:

Eripedis quarto tulit aurea cornua cerui
Quarto ceruam eripedem, & celeritiam,
aurea cornua gestātem cepit, quam in Me-
nalo monte habitantem nemo mortalium
cursu comprehendere potuit. Hanc cum
neq; occidere, vt Dianae sacram, neq; vul-
nerare vellet Hercules, annum totum cur-
rendo est insecutus; sed illa tandem fessa in
montem Artemisium cōfugit, & ad Lado-
nem amnem iam iam tranatura capta est,
& Mycenae super humero deportata. Sunt
tamen qui dicant, ineptē fictū à poetis cer-
uas aurea cornua habere, cū omnino cor-
nibus careant. Sed contra hos disputat
Cael. Rhodigin. lib. 7. cap. 15. Hoc quid-
quid est ad sapientem referendum est, cui
& ditissimi cedunt & opulentissimi: cerua
enim cornibus aureis donata diuitiarum
symbolum est. Notum illud Aristorelis in
Politicis, facile esse ditari Philosophis, si
velint. Hinc cum Dionysius Aristippo
talentum petenti diceret: Nonne doctus
sapientem non egere? Da, inquit, & respō-
debo. Dedit rex, ac mox responsum egerit.
Tum Aristippus: Nonne verum dixi, sapiē-
tem non egere? Vide adagium, Sapiens
non eget.

Allegoria eius,

Sperni t auaritiam] Illud est:

Stymphalidas pepulit volucres discrimine
quinto.

Illicitos odit coitus] natura vel lege prohibitos. Fabula sic habet:

8. *Lucina eū taurō.*

Octava expulso numeratur adorea taurō.
Octavo tantum ignem naribus efflantem luctamine domuit, & ex Creta expulit. Quod est fontes abigere, & omne illicitū facinus scelusq; execrari. Vel furorem aut truculentiam animi cohibere. Est autem taurus animal Venerum, quod matrem & sorores inire solet; hinc addidit, *illicitos odit coitus*. Taurus item & Iastaurus in Hieroglyphicis sunt obscœna verba, de quibus Pierius Hieroglyph. 3. Cœl. Rhodigin. lib. 21. cap. 22.

Taurus, verbum obscœnū.

Abigitq; nocentes] Hinc nomen habuit *ἀλεξινάκας*. nam & plerisq; dictus est natus ad homines iuandos.

Barbaries, feritasq;] Exponit hoc:

9. *Diomedes cum suis equis victus.*

In Diomedæis victoria nona quadrigis.
Labor nonus est, quo Diomedem Regem Thraciæ crudelissimum, qui sanguine & carnibus humanis equos alere consueverat, perdomuit, & eius exemplo ipsum suis equis dedit pabulum: plerunq; enim barbari quas pœnas alij intulerunt, ipsi tandem perferunt. Quod significat, Herculem eloquentiæ & sapientiæ viribus barbariem & ferocitatem ab omnibus, quas incoluerit, regionibus submovisse. Equus autem peculiari epitheto *ferus* dicitur, & *ferox*. Horatius 1. Sermon. Sat. 5.

Equi te

Esse feri similem dico.

Virgilius 4. *Æneid.*

Stat somipes & fræna ferox spumantia mandit.

Vnius virtus] Illius est solutio:

Geryone extincto decimam dat Iber' a palmam.

10. *Geryō tricorpor superatus.*

Decimo labore Geryonem tricorporem & tricipitem bello expugnauit. Id est, collectam, & vnanimem hostium multitudinem sua virtute compressit, indeq; victor euasit. De Geryone satis dictum Emblemate 40. vnus enim dicebatur, cum tres essent fratres.

Inuehit in patriam] Huic respondet:

Vndecimum mala Hesperidum detracta triumphum.

11. *Poma Hesperidum.*

Vndecimo aurea mala Hesperidū, occisoprius peraugili dracone, sustulit, & secum in Græciam portauit. Argumentum boni & laudari viri, qui patriam externarum rerum spolijs locupletat. Fama est, Iunonē,

cum nupsisset, Ioni in dotem dedisse multas pomos, quæ aurea mala producerent, quæ apud Hesperidas nymphas à dracone peraugili custodiebantur. Eo igitur interempto Hercules aurea mala decerpit, & ad Eurystheum detulit. Quod est referendum ad illam, qua docti & sapientes hermines abundant, insignem rerum copiam, qua eos sua fortuna vitæq; conditio beat. Alij maluerunt, illum admonitum à Prometheo fuisse, vt Atlantem ad ea pro se mitteret, ac ipse tam diu cœlum, dum rediret Atlas, sustineret. Fabulam sic explicant; dicunt Atlantem magistratum gerentem in quandam rerum maximarum aliquando incidisse difficultatem, qui cùm Herculis sapientissimi hominis consilio rem præclare transegisset, tres oues Herculi largitus est, quod munus, vt ea ferebant tempora, non parum erat honorificum. Cum verò *μῆλα*, & oues sint, & mala fructus apud Græcos, locus datus est fabulæ. Quidam dixerunt mala à nymphis Herculi fuisse donata, cum draconem custodem cecidisset: quia Draco pastor fuit violentus planè homo, & immitis aduersus omnes. Huius oues mala dicta sunt aurea, cùm essent oues aurei coloris.

Allegoria.

Doctæ per ora virum] Postremum hoc explicatur:

Cerberus extremi suprema est meta laboris.

Duodecimo & postremo, Cerberum tricipitem ab inferis tractū ad auras deduxit, quod fortitudinē per omnia omnium ora volitantem, & immortalem nominis gloriam apud posteros semper victuram perspicuè significat. Nam, vt est apud Diodorum, magnos multosque, dum vixit, labores & pericula sponte adijit Hercules, vt pro suis erga omnes gentes beneficijs immortalitate donaretur. Cic. 1. Tusc. Abijit ad Deos Hercules: numquam abijisset, nisi cùm inter homines esset eam sibi viā munuisset. Facile trāsilio Pindari locum, vt potè longiorem, de Hercule, 1. Nemeorū.

12. *Cer' berus triceps.*

Hæc (mea quidem sententiâ) est apothecis Herculis, è rogo Oetæo videlicet in cœlis, vt illi fabulantur. Minucius Fel Hercules vt hominem exuat, Oetæis ignibus concrematur. Iulius Firmicus: Cremat & consecrat Hercules tristis Oetas. Seneca in Hercule Oetæo. Et hanc videntur fuisse vinulati Romani in Augustis suis conseruatis.

Apotheca sis Hercules.

De quo more vide Herodianum in Seuerianis. Quare praestantes viri post praecla- re gesta viuunt, perpetua hominum me- moria, adeo vt etiam mortui praesentes ef- se videantur: virtutis enim & fama lumē nunquam extinguitur. Horatius:

Viuat extento Procul eius auro.

Cerberus ex inferis trahere, quid.

Hanc allegoriam explicatius protulit Ru- dolphus Agricola lib. 1. de Inuent. cap. 3. Magni, inquit, sudoris est, Cerberum tici- pitē ab inferis extrahere; hoc est, abstrusa & in rerum interiore recessu latentia pro- ferre in lucem, & tanquam spectanda pro- ponere. Nonnulli hoc traduci malunt ad auaritiam thesauros in tenebris occlusos asseruantem, nec in lucem erui permitten- tem. Ea tamen, si a viro gloriae cupido co- exerceatur, & ex animi recessu, in quo locū occupat, expellatur, opeque illa confan- tantur ad vsus hominum, magnum certē momentum afferant ad obtinendum no- men: licet enim vera gloria sita non sit in opibus & facultatibus, ad gloriam tamen obtinendam magnum adiumentum adferūt. Videtur autem hic noſter versiculo hoc postremo alluſisse ad nomen Ηρακλῆς, quod à κλέος & ἦρα. At ἦρα ponitur pro aere, nedum Iunone, vt tradit Macrobius Saturnal. Hemistichium est Ennij veteris poetae, relatum à Cicerone 1. Tuscul.

Volio docta per ora virum.

IV.

PER Herculem ἀλεξίκακον, qui vir magnanimus, prudens & eloquens fuisse perhibetur, intelligenda est coniuncta cū sapientia & virtute facundia. Ac per duo- decim, quos exire lasse dicitur labores, καὶ ἀλλογορίας ea sunt intelligenda, quae Em- blema explicauit. Heraclidis Pōtici dispu- tatio ad Homerī allegorias mirē ad hāc no- strā facit explicationē. Verba eius auctoris haec sunt: ἡρακλῆα νομιστὸν ἔκαστο σωμα- τικῆς δυνάμεως ἀναχθῆναι ἰσοῦτον ἰσχύ- σαι τοῖς δὲ χερόσι. ἀλλ' ἀνὴρ ἕμφραν καὶ σοφίας ἑρμῆου μύσης, ὡς περὶ καθεύας ἀχλὺς, ὅτι δὲ δυνάμειαν ἰσώτισε τὴν φιλο- σοφίαν, κατὰ περ ὁμολογῶσι καὶ σοικῶν οἱ δοκιμώτατοι. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἀθλων ὁ πόσις τῆς παρ' Ὀμήρου μῆμης ὑπερῶσι, τί δὲ παρακέρων ἰκμηκῆνεν φιλοτεχνούντας: ὅτι κάπρον μὲ εἶλε τὴν ἐπιπολάζουσαν ἀνθρώποις ἀκολασίαν. λῖοντα δὲ τὴν ἀκρίτως ὀρώσαν ἰφ' ἀ μὴ δειφῶσαν κατ' αὐτὸ δὲ θυμὸς ἀλ γί- σεις πεδῆσαι, τῶν ὑβριστῶν ταύρων ἰσομῆδη

Heraclis dis locis.

δεδῆκίνας. δειλίαν γὰρ μὴν ἰσχυρὰ θεουσὲν ἰκτῆ βίαι τὴν κεραυνίαν ἔλαφον. καὶ τίς ἀσπερπῶς ὀνομαζόμενος ἀθλος ἰκμηκός ἐστιται. διακαθάρματος αὐτῆ τὴν ὀπιτρι- χασαν ἀνδρίαν. ὄρρει δὲ τὰς συννημῆς ἰλπίδας, αἰετόκιστι τὸν βίον ἡμῶν. ἀπὸ κιδεπτε δὲ καὶ τὴν πολύχουον κόπρον, καὶ το- λυκίφαλον ὕδραν ἥ τις ὅταν ἐκκοπῆ, πῶ- λιν ἀρχεται βλασάτειν ὡς περ αἰδρεῖαν τε- να δὲ ἀπυρὸς τῆς παρανίσεως ἐξίκοθεν· αὐτὸς γὰρ μὴν ὁ τρικίφαλος δειγῆς ἢ λίγα κίρκερος εἰκότως ἐν τὴν τριμερῆ φιλοσο- φίαν ὑπαντίσεται. τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς λο- γικόν, τὸ δὲ φυσικόν, ἵσ' ἠθικόν ὀνομα- ζεται. ταῦτα δὲ ὡς περ ἀρ' ἰνὸς ἐκπερ- κότα, τριχῆ κατὰ τὴν κεραυνὴν μερίζε- ται. περὶ δὲ τῶν ἄλλων ὡς περ εἶπον ἀθ- λων ἰσυντῆμα δεδῆκίνας. Quorum sen- tentia verborum haec est: Minime putandū est, Herculem corporis viribus olim tantum prestare potuisse, ac cū prudens esset, & ca- lesti sapientia plenus, seu profunda caligine demersam Philosophiam illustrauit. quae sententia etiam principum Stoicorum est. De alijs itaq; certaminibus Herculis, quae ab Homero non memorantur, quid attinet ad ingenij ostentationem multa praeter rem verba facere? Aprum enim cepit, hoc est, versantem inter homines intemperantiam: & leonem domuit, nempe impetum reme- ruentem quod minime decet. Eadem ratione cū brutam iracundiam compeſcuisse at- que fransset, taurum cornuperam dicitus est astrinxisse. Expulit etiam & propulsa- uit à vita mecum, quod per Ceruaniā cer- uam ostenditur. Et quoddam etiam cer- tamen, quod nominare non conuenit, idē sur- bity, repurgata, quae prius tenebatur, animi fecditate. Cohibuit & uolucres, nempe spem inanem & ventosam, quae hominum vita ut plurimum lacatur. Adhaec plurimum simi expulit, & multis capitibus hydram superauit, quae abscissa renasci non desine- bāt. Hanc sicuti αἰδρεῖαν, id est, imperitiā aliquam, igni excidit, hoc est, admonitio- ne. Tam vero Cerberus triceps in lucem per- tractus, non male triplicem philosophandi rationem innu. Sunt enim Philosophiae par- tes, ea quae rationis est, Logica; quae natura, Phylologia; quae morum, Ethica nomina- tur: & ea quidem tanquam ex una serui- ce prognata, triplici etiam modo iuxta ca- put distribuuntur. Et haec quidem de alijs laboribus dicta sufficiant. Haecenus He- raclides;

Dimi Chryso- m lacus

Dionis
Chryso-
stomi locus

raclides; cum quo insigni loco velim vnâ conferri quæ disputat Lactantius diuin. Insit. l. cap. 9. Cetera enim percerere nihil atinet, nisi maximè ad rem faciât. Quo in argumento dum animus elaborat, mihi artifice nobilis disputatio Dionis Chryso- stomi, qui Herculis à *Δαυρ* seu labores vel ærumnas ita celebrat, vt eum ex aduerso athletis opponat, & Principem fortissimū atq; iustissimū faciat. Peruigil & tenuis erat, inquit ille, vt leones, neq; enim carnis- bus onustus, vt athleta, potuisset Asiâ Eu- ropamq; peragrarè. Acutè videbat, acutè audiebat; neq; hyemis aut æstus vim cura- bat, vt à præclaris actionibus reuocaretur. Solida pelle indutus, interdum fame cor- reptus bonis opem ferebat, improbos verò aut de medio tollebat, aut in ordinè cogebat. Diomedem enim Thracium delicijs affluentem, & hospites afficientem in uria, suolij; subditos miserè seruire cogentem, claua percussit de medio sustulit. Geryo- nem boues permultos, & multa pecuaria possidentem, vt opulè. à Principes omnes, qui in Occidente essent, faciliè superaret, sed tamè eundem nimia superbia elatum, vnâ cum fratibus interfecit, eorumq; ar- menta corripuit. Idem cum Busirim offē- deret certaminibus totos dies occupatum, totos dies conuiuia agitantem, sibi vnâ placētē, quò egregius luctator esset, pro- strauit. Amazonum reginæ zonam soluit, quæ illum fuerat aspernata: quo congressu ostēdit, se illius forma minimè fuisse luper- rorum, vel mulieris gratia potuisse vnquā à rebus excellentibus, quas primūm ani- mo conceperat, auocari. Ne autem videretur arduis tantūm rebus & gloria dignis operam impendisse, sinum iacentem in Augiæ stabulis, à multis annis collectum æquilinū repurgauit. Purabat enim non minus esse sibi aduersus gloriam de- certandum, quàm belluas & homines sce- leratos. Hæc penè Dio Oratione 8. de virtu- te. Idem labores Hercules retulit ad pur- gationem animi & vitiōrum expulsiōnē. Oratione 5. Sed obiter admonco, plerosq; existimare, vt Lucianus (quemadmodum postea dicemus Emblemate 181.) Herculē virum fuisse Gallum, qui tum solerti quadam prudētia, tum admirabili eloquē- tia, qua maximè valebat, præclara facinora insigni fortitudine sit exatatus, & ingenij dexteritate summas qualque difficultates

superaret: quæ tamen omnis Græcia quàm plurimum mendax, ad armorum gloriam conuertere maluit. Prætermiseram Apu- leij *ἡμιόδιον*, quod imprimis ad rem facit, ex 4. Floridorum: Quod Herculem Poeta olim memorat monstra illa imma- nia hominum ac ferarum virtute subegisse, orbēq; terræ purgasse; similiter aduer- sum iracuandiam & inuidiam, atq; auaritiā ac libidinem, ceteraque animi monstra ac flagitia Philosophus iste Hercules fuit. Eas pestes omnes mētibus exegit, familias purgauit, malitiam perdomuit, seminudus & ipse, & claua insignis, etiam Thebis oriundus, vnde Herculem fuisse memoria extat. Huc respexit Poeta quidem Italus, sanè festiuus, dum in hominū cuorū vitijs obnoxii inuehitur tali carmine: *Se'l Ciel mosso à pietà de' danni nostri, Mandasse in terra vno Hercule nouello: Te domar non potrebbe, ò crudo o fello, Quà sà venuto da gli Stigij chioftri Che s'egli die già morte à tanti mostri, Vinse à diuisa pugna hor questo, hor quello, E tu di tutti insieme à vn sol duello, E sembiàze, o'l poter gli hauresti mostri. Crudo cor, man rapace, e bocca ria, Parer ti fanno, à ch'li guardo vi gira, Fiero Drago, empio Cacco, infame Har- pia. E sei cinghial d'orgoglio, e leon d'ira, E di tofco Hidra. Hor chi ti conteria? Il gran mostro de' mostri in te si mira.* Videram pridem locum Plutarchi in Pro- blem. quo rationem reddit, cur olim Herculē atque Musis communis ara facta sit: quia nimirum Hercules Euandrum lite- ras docuit, vt à Iuba memoriæ traditum est. Honestum enim & liberale dacebāt, si amici ac propinqui literarum & sapientiæ cognitione perpolirentur. Alij nihil aliud Herculem esse quàm Solem crediderunt, qui propter imagines Zodiaci duodecim labores absoluisse dicitur. Atq; vt summa- tim colligam, illa quæ tradita sūt de Herculē non solum ad Solis naturam, sed etiā ad humanæ vitæ institutionem tradita sūt: quippe cum alioquin frustra laudes Herculē commemorarentur, cum illa mon- stra, quæ dicuntur ab illo fuisse domita, ne- que ita esse potuerint; neq; si fuissent, nobis obessent, vt canit Lucretius lib. 5. his versibus:

Hercules
vicia do-
mans.

Hercules
Sol.

Hercules
vir Gal-
lus.

Quid Nemeus enim nobis nunc magnus
 hiatus
 Ille leonis obesset? & horrens Arcadius sus?
 Deniq; quid Creta taurus, Lernaq; pestis
 Hydra venenatis possit vallata colubris?
 Quidve tripeitora tergemini vis Geryonai?
 Et Diomedes equi spirantes naribus ignem,
 Thracen, Bistoniuq; plagas, atque Ismaria
 propter,
 Tantopere officerent nobis? unciq; timenda
 Vnguib; Arcadiae volucres Stymphala co-
 lentes?
 Aureaq; Hesperidū seruens fulgētia mala
 Asper, acerba tuens, immani corpori ser-
 pens,
 Arboris amplexus stirpem? quid deniq; ob-
 esset
 Oceani propter litus, pelagiq; sonora,
 Quo neq; noster adit quisquam, nec barba-
 rus audet?

In nothos.

EMBLEMA CXXXIX.

HERCULEOS spurij semper celebratis honores:
 Nam vestri princeps ordinis ille fuit.
 Nec prius esse Deus potuit, quam suggeret infans
 Lac, sibi quod fraudis nescia Iuno dabat.

COMMENTARI.

1. **I**N nubibus Iuno sopita decumbit, cuius
 mamsis lacte ipse infantem Her-
 culem admonet, spectante suo armigero,
 aquila nimitum.

A.L.